תזרע ואם לאו לא תזרע: ה שלשה דברים אמרו לפני רבי ישמעאל ולא אמר בהם לא איסור [א]ולא היתר ופירשן ר' יהושע בן מתיא [ב][א]המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב ואם להוציא ממנה לחה פטור [ב]ועל [ג]הצד נחש בשבת אם מתעסק שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב [ג]ועל [ד]לפסין אירוניות שהם טהורות באהל המת וטמאות במשא זב ר' אליעזר בן צדוק אומר אף במשא הזב טהורות מפני שלא נגמרה מלאכתן: ו שלשה דברים א"ר ישמעאל ולא הודה לו רבי עקיבא [ה]השום והבוסר והמלילות שריסקן מבעוד יום שר' ישמעאל אומר [ד]יגמור משתחשך ורבי עקיבא אומר לא יגמור: ז שלשה דברים אמרו לפני רבי עקיבא שנים משום ר' אליעזר ואחד משום רבי יהושע שנים משום ר' אליעזר [ו]יוצאת אשה בעיר של זהב [ה][ז]ומפריחי יונים פסולין לעדות ואחד משום ר' יהושע [ח][ו]השרץ בפי חולדה ומהלכת על גבי ככרות של תרומה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור: ח שלשה דברים אמר רבי עקיבא על שנים הודו לו ועל אחד לא הודו לו (א) [ז]על כסא [ט]סנדל של סיידים שהוא טמא מדרס [ח]ועל שירי תנור ארבעה שהיו אומרים שלשה והודו לו ועל אחד לא הודו לו [ט]על כסא שנטלו שנים מחפויו זה בצד זה שר' עקיבא מטמא וחכמים [י]מטהרין: ט הוא היה אומר האב זוכה לבן בנוי ובכח ובעושר ובחכמה ובשנים ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ שנאמר [א]קורא הדורות מראש אע"פ שנאמר [ב]ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ונאמר [ג]ודור רביעי ישובו הנה:

רמב"ם

הגפנים שיעור עבודתה והוא ששה טפחים מכל צד שהיא עבודת הכרם מניח שורה אחת מן הגפנים ויעקור הנשאר ויזרע בו חטים ומה שילקה ויהיה הזרע באמצע והעריס המסבב ואם היתה גנה זו קטנה בענין שלא יהיה בה מלא העובר וסלו מכל עבר לא יזרע בתוכו שום דבר ואפי' הרחיק שיעור עבודת הכרם מכל צדדיו לפי שלקטנותה נראה הזרע עם הכרם כאילו הם מעורבים ויהיו כלאים וכבר נתבאר בפרק חמישי מכלאים כגון זה הענין הרבה ועדיות אלו כולם נכונים: ה מפיס מורסא. קורע המכה בידו: ולפסין אירוניות. מחבתות של עיירות ועירוניות ואירוניות שוה מיוחסות אל עיירות ודברים אלו נאמרו לפני רבי ישמעאל ומפיס מורסא וצד נחש ולא אמר בהם לא אסור ולא מותר וכמו כן בלפסין אירוניות ולא אמר גם כן לא טמאות ולא טהורות ובא רבי יהושע ובארם כמו שאתה רואה ואמר כיצד יהיה חייב וכיצד יהיה פטור וכן אותן המחבתות כאילו טמאות מתטמאות וכאילו אינן מתטמאות ואמר שהמפיס מורסא אם כוונתו להרחיב פי המכה לעשות לה פה שזה כוונת הרופאים רוצה לומר להרחיב המכה הוא חייב ואם הוא מכוון להוציא הלחה הוא מותר לכתחלה וזהו ענין אמרו פטור וכן הצד נחש אם כוונתו להתעסק בו כדי שלא ישכנו הוא מותר לכתחלה ואם הוא צד אותו להתרפאות בבשרו או בעצמו הוא חייב סקילה ולפסין אירוניות מחבתות שעושין אותן מזוווגות וכשנגמרים כשהם חולקין אותם באמצע ונעשין שתי מחבתות כמו שעושין בכוסות הזכוכית וקודם חלוקן סבר ר' יהושע בן מתיא שהן מתטמאות במשא הזב רוצה לומר כשנשא אותן הזב ונדנד אותן ואינן מתטמאות באהל המת והטעם בזה שכלי חרס לא יטמא במת ולא בשרץ ולא כזולתם אלא מאוירו לפי שנאמר וכל כלי פתוח וגו' ולמדנו מפי הקבלה בכלי חרס הכתוב מדבר ואמרו ז"ל דרך פתחו מטמא ואינו מטמא דרך גבו וזה הוא מפורסם וכבר זכרנו עיקר זה פעמים ועוד יבוא ביאורו בפ' שני מכלים ואולי בטומאת הזב בנגלל רוצה לומר כשנטמא במשא הזב לפי שאין בו צד שנטמא מאוירו לפי שאינו מטמא כענין שתבא בו טומאה שיוכל לומר [שבאה] דרך פתחו על כל פנים אבל נאמר שהזב מטמא לו ולשון התוספתא אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו וכהיסטו הזב ובשביל אלה העקרים אמרנו כאלו הלפסין קודם חלוקן כיון שאין להם אויר ולא דרך פתח אלא כמו כדור נקוב שאינן מתטמאות באהל המת ומתטמאות במשא הזב אמר רבי אליעזר ברבי צדוק שהם גם כן אינן מתטמאות במשא מאד אמר וזה כי אף על פי שלא נשאר לאויר בהסטו הזב מכל מקום נצטרך שיהיה כלי שנגמרה מלאכתו וזה לא נגמרה מלאכתו הואיל ונשאר בו שום דבר לעשות אחר הבשול והוא לחלק אותו. ואין הלכה כרבי אליעזר בר' צדוק לפי שעיקר בידינו שכלי חרס כיון שנתבשל מתטמא וכשהוא גמר מלאכתו וביאור רבי יהושע כלו נכון: ו השום והבוסר והמלילות. אומר כי כשרכך אותם מיום ששי בערב להוציא מהם לחותם ונכנס שבת והם מגולגלים רבי ישמעאל אומר שיניח מדוכתם בידיו ויוציא לחותם ואף על פי שרבי ישמעאל תלמיד ר' עקיבא הלכה כרבי ישמעאל: ז יוצאת אשה בעיר של זהב. ר"ל בשבת ועיר של זהב עטרה של זהב בדמות ירושלים. ופסק הלכה [יא]שמותר לאשה לצאת בו בשבת ושני האמורים נשארים ברורים ונעשה כהם: ח סנדל של סיידין. מנעל מעץ שקוראים בערבי קנקאל"ב היו לובשין אותו המתחממין בסיד כדי שלא ישרפו רגליהם בסיד ואמר שכשילבש אותו הזב מתטמא ונעשה משכב הזב ויתחייב בדיני משכב הזב. ושירי תנור ארבעה ר"ל כשנהרס ונשאר ממנו רום ארבעה טפחים ולמעלה מתטמא ומקבל טומאה כמו שהוא מקבל כשהוא שלם כמו שיתבאר פרק ח' מכלים וכן הכסא כשיסורו מאיזורו שני לוחות ונתגלה העץ חכמים אומרים שכבר נפסק מאליו וחזר בכלל שברי כלים ואינו מקבל טומאה ורבי עקיבא אומר שהוא מקבל טומאה כמות שהיה קודם לכן כמו שנתבאר בפרק כ"ב מכלים והלכה כחכמים: ט הנוי היופי ושנים מחייו. כלומר שיהיו ימי חייו קרוב מחיי אביו לפי שכשהוא קרוב לו במזגו יהיה קרוב לו בימי חייו בלא ספק ואלה הדברים נוהגים על הרוב וכן רוב הדברים הטבעיים הם על הרוב וכן על הרוב שהאדם כשהוא בעל מום הוא מורישו לבנו וישאר הבן מיושב בעושר אביו וכן כשהוא חכם הוא מלמד לבנו על הרוב ובתוספתא חכמים חולקין על ר"ע שאין האב זוכה לבנו בחמשה דברים אלא עד הפרק שעדיין לא הגיע לעונת חיוב מצות אבל משהגיע לפרק אם הוא צדיק זוכה לעצמו ואם לאו אין אביו זוכה לו: ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ. כלומר כי ישוב זמן הקץ שהוא מספר אנשים חוזר למספר השנים עד שתהיה גזרת הש"י שאמר כך וכל דורות אנשים אחד מוליד שני יהיה הדבר שיעיד בו ועל זה הדרך מה שהביא ראיה מן הקץ שאמר הש"י לאברהם עם היותו שנים מנוים ארבע מאות שנה השיבו במספר אנשים ואמר ודור רביעי ישובו הנה וכן היה לפי שקהת מיורדי מצרים ומשה מיוצאי מצרים ובני משה נכנסו לארץ שירד ממנה קהת והם

ראב"ד

שמלינו מחילה לאסור ולא הביא מזוח. נראה כי האיסור הזה אינו מגרמת המחילה אלא מפני שהיא מחשבת העריס הסמוך לה אבל המחילה אינה אוסרת כלל. והתם גרסינן אמר רבי יוחנן רבי יוסי ורבי (שמעון) [ישמעאל] ורבי יוחנן בן נורי אמרו דבר אחד רבי יוסי דתנן עריס שהוא יוצא עם הכותל מתוך קרן וכלה נותן לו עבודתו וזורע את המותר רבי יוסי אומר אם אין שם ארבע אמות לא יביא זרע לשם רבי ישמעאל דתנן ועל גנה קטנה שהיא מוקפת עריס אם יש בה מלא בוצר וסלו מכאן ומלא בוצר וסלו מכאן תזרע ואם לאו לא תזרע א"ר יוסי אמה בוצר ואמה סלו אמה בוצר ואמה סלו [יב]ואלו ר' יוחנן בן נורי דהכא. אלמא הנך כולהו סבירא להו שאין העריס חשוב כרם גמור אלא לענין זה בלבד דבעינן ליה מקום פנוי של ד' אמות וכי האי (ד' אמות) נותנין לו כדי עבודתו ששה טפחים וזורע את המותר אבל אינו צריך להרחיק ממנו ד' אמות ככרם גמור ומפרש התם דהאי גנה קטנה שהיא מוקפת עריס לא שיהו שתים לכל רוח שאם כן כרם גמור הוי דהיינו שתים כנגד שתים ושתים יוצאות זנב ולא אחת ואחת בכל רוח שאין עריס פחות משלש גפנים אלא שאין אחת אחת בכל רוח ושתים בקרן זוית אחת כלומר ברוח אחת רחוקים זו מזו שאם יתחברו לא נראין כארבע אמות שוויין והכי איתמר התם. וכל הפנוי של אותה גנה אין בה כי אם ד' אמות דהיינו אמה בוצר ואמה סלו מרוח מזרחית ואמה בוצר ואמה סלו מרוח מערבית וכן מדרום לצפון דאיכון ד' אמות מרובעות וכשמרחיק כדי עבודתה מזו וכדי עבודתה מזו נמצא זורע שתי אמות אמצעיות מרובעות וראיה עוד כי הגדר והעריס גורמין לו איסור משאר גפנים יחידות דתנן עריס שהוא יוצא עם הכותל מתוך קרן וכלה הכותל נותנין לו עבודתו וזורע את המותר ר' יוסי אומר אם אין שם ד' אמות לא יביא זרע לשם. פי' כגון שהיתה אחת מן הגפנים נטועה עם הקרן והשאר יוצאת חוץ לקרן נותנין לו עבודתו וזורע את המותר לפי שאינו נחשב לעריס הואיל ואין כלה ר' יוסי אומר אם אין שם ד' אמות וכו' הואיל והתחיל העריס עם הכותל נדון כולה כעריס ומפרש בגמרא לדעת רבי יוסי והוא שיהא בקרן זוית ד' טפחים כדי מקום כי אז נמשך כל העריס אחר הכותל שבתחלת העריס וקא מקשו עלה בגמרא תניא הכא רבי יוסי אומר ותניא התם. פי' הא תנא ליה לעיל דתנן בפרק ה' גפן שהיא נטועה בגת או בנקע נותנין לה עבודתה וזורע את המותר רבי יוסי אומר אם אין שם ד' אמות לא יביא זרע לשם אילו תנינא הכא ולא תנינא תמן הוינן אמרין הכא על ידי שהוא הלכתא עריס פי' שהם גפנים בלא גדר את אמרת אסור תמן ע"י שאינו הלכתא ארים שהיא גפן יחידית אמר מותר הוי צריכא מתנייה תמן [או אלו תנינא תמן ולא תנינא הכא הוינן אמרין תמן] ע"י שהוא מגופף מד' רוחותיו את אמרת אסור [הכא] ע"י שאינו מגופף מד' רוחותיו את אמרת מותר הוי צריכא מתנייה הכא וצריכא מתנייה תמן. למדנו מכאן כי הגפוף אוסרו והעריס אוסרו לדעת רבי יוסי והטעם כי הגפוף מערבב את הכל ואין כאן מחילה לאסור כאשר פירשנו למעלה שהרי אין בין הזרעים והגפנים שום מחילה אלא ערבוב מחילה הוא מפני שאין ביניהם שום הפרש ויש להם גפוף מכוון שמערבב אותם: ה מביא אותה במסכת שבת פרק שמונה שרצים ומוקים לה כר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה והנך פטורי פטור ומותר ניהו: ועל לפסין עירניות ויש שגורסין אירוניות מפני שהן סתומות כעין (אריוך) [ארון] של האלפס וכסויו מחוברים בשעת עשיה וכשמייבשים אותם [מגרדים אותן] במגרה ומפני כך טהרו באהל המת מפני שהן כמוקפות צמיד פתיל: וטמאות במשא הזב. שאין מוקף צמיד פתיל [יג]מציל מן ההסט דהא מסיט ליה לכוליה: ר' אליעזר בר צדוק אומר אף במשא הזב טהורות מפני שלא נגמרה מלאכתן. כלומר שעדיין לא נחתכו אבל ת"ק סבר חתיכה לאו מחוסרין מעשה הוא דהוה ליה כמגופפת חבית. וראיה לזה הפירוש הא דגרסינן בבראשית רבה אמר רבי שמעון תמה אני למה נחלקו אבות [העולם] בבריאת שמים וארץ שאני אומר כאלפס הזו וכסויה נבראו וקרא מסייעני קורא אני אליהם יעמדו יחדו אמר האלפס וכסויה דרכן לעשותן בבת אחת: ו מביא אותה במסכת שבת בפרק קמא: ז פי' מפני שאין בו דעת לישאל ואפילו ברשות היחיד ספקו טהור: ח פי' סנדל של סיידין של קש הוא וקמ"ל אינו מדרס קאמר דלא תימא לאו להליכה עבד אלא להגין על מנעלם שלא ישרפוהו הסיד קמ"ל פעמים שהוא מטייל בו עד ביתו ואשמועינן נמי דמנעל של קש דינו ככלי עץ וכלי עץ דמי ולאפוקי מדר' יוחנן בן נורי דא"ר יוחנן לאו כלי הוא והכי איתא במסכת שבת בפרק במה אשה: ועל שירי תנור ארבעה. פי' שעדיין כשהוא עושה מעין מלאכתו כמעשה טפקה: ועל כסא שנטלו שנים מחפויו זה בצד זה שר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרין. הא כתיבנא ליה לעיל וכסא של כלה שחפוייו יוצאין קא מיירי ר' עקיבא מטמא דלאכתי חזי לישיבה מפני שהיא [נסמכת] בזרוע השלישי ע"י הדחק וחכמים מטהרין דלא חזי לישיבה מפני שהיא ישיבת נער ואין אדם יושב בו אלא"כ מטוהו מה שלא היה דרכו מתחלה בכך: ט מפרש להו טעמא בקידושין ירושלמי (פ"א ה"ז) בנוי דכתיב (תהלים צ)[ד] והדרך על בניהם. בכח דכתיב (שם קיב)[ה] גבור בארץ יהיה זרעו. בעושר דכתיב (שם לז)[ו] נער הייתי גם זקנתי לא ראיתי צדיק נעזב וגו'. בחכמה דכתיב (דברים יא)[ז] ולמדתם אותם את בניכם. בשנים דכתיב (שם)[ח] למען ירבו ימיכם וימי בניכם. וגרסינן התם וכשם שהוא זוכה לו בחמשה דברים כך הוא חייב לו בחמשה דברים מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל ומנהיג דכתיב וכו' [ובתוספתא] מפרש כי חכמים חלוקים עליו וחכמים אומרים עד הפרק זוכה לו מכאן ואילך הוא זוכה לעצמו פי' עד הפרק עד עשרים שנה שאין אדם נתפס על עונותיו: ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ שנאמר קורא הדורות מראש אע"פ שנאמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ואומר דור רביעי ישובו הנה פי' כל הקצים שהקב"ה נותן בחשבון דורות הוא נותן ואע"פ שקובע הקץ בשנים והאי דקאמר [לפניו] הוא הקץ מפני שאין דרכו לגלות קץ הדורות לא גלה אותו לאדם אלא לאברהם לבדו בגלות מצרים אלא לפניו הוא גלוי קץ הדורות. והאי דור רביעי דאמור כאן רביעי לכנעניים הוא ואני תמה למה הוא (ב) נותן ב' קצים בשנים ובדורות ועוד קשה לי הא דקתני אע"פ שנאמר ועבדום וענו אותם וכו' ואומר דור רביעי ישובו הנה מאי אע"פ איכא הכא והלא זה קץ לשעבוד וזה קץ לביאת הארץ ובין זה לזה מ' שנה שעמדו במדבר. ונראה לי להאי דקאמר ובמספר דורות לפניו הוא הקץ ה"נ קאמר כלומר אע"פ שנתן קץ לגלות ישראל ולשעבוד שלהם בשנים מכל מקום לענין הטובות והנחמות האמורות להם במספר הדורות הוא תולה לפי שהוא רואה את הדור שהוא זכאי ומתגלגל עמהם עד שמגיע לאותו הדור וכן היה בשעבוד מצרים אע"פ

מסורת הש"ס

משנה א) [כמה"מ הגירסא לא איסור והיתר] ב) שבת קז. כתובות ו: ג) שבת שם ד) פאה לג. ע"ש ה) שבת יט. ו) שם נט: קלח. ז) סנהדרין כד: ר"ה כב. ח) טהרות פ"ד מי"א [חולין ט:] ט) שבת סו. תוספתא [פ"א ודכלים ב"ב פ"ד] י) כלים פכ"ב מ"ו רמב"ם יא) [נ"ל שאין מותר וכן הגיה התוי"ט] ראב"ד יב) ירושלמי הכין יג) נ"ל מציל

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה ח על סנדל של סיידים כצ"ל ותיבת כסא נמחק:

(ב) בפירוש הראב"ד מ"ט ואני תמה למה הוא נזכר ב' קצים:

◆

תורה אור

משנה א) מִי פָעַל וְעָשָׂה קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ אֲנִי יְיָ רִאשׁוֹן וְאֶת אַחֲרֹנִים אֲנִי הוּא: (ישעיהו מא, ד)

ב) וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: (בראשית טו, יג)

ג) וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה: (בראשית טו, טז)

ראב"ד ד) יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם: (תהלים צ, טז)

ה) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ: (תהלים קיב, ב)

ו) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ מְבַקֶּשׁ לָחֶם: (תהלים לז, כה)

ז) וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: (דברים יא, יט)

ח) לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ: (דברים יא, כא)

◆

תוספות שאנץ

ה להוציא ממנה. ואע"ג שא"א בלא תערובת דם הוי כמלאכה שאינה צריכה לגופה דפטור עליה ואע"ג דפטור אבל אסור משום צערא לא גזור: ועל אילפסין של חרס עירניות של בני כפרים כדמפרש בביצה (דף לב.) צעי חקלייתא ואית דגרסי ארוניות לפי שהם סתומות כמין ארון שהאילפס וכסויה נעשו יחד כדאמרינן (בב"ר) גבי יצירת שמים וארץ כאילפס וכסויה נבראו וכשמייבשו בתנור מפרידין אותו במגירה זה מזה ולכך טהורות באהל המת דהוו מוקפות צמיד פתיל וטמאות במשא הזב דהיינו היסט דסופו להפתח ולא דמו לפכים קטנים לפי שאינן באין לכלל מגע ולכך אינן באין לכלל היסט כדפי' ר"ת[א]: לפי שלא נגמרה מלאכתן. שעדיין לא נחתכו זה מזה: ו השום והבוסר והמלילות. היינו ג' דברים כלומר מענין דשייך בהו מחלוקת לר' עקיבא ולא לר' ישמעאל [ומפורש] ספ"ק דשבת: ח על סנדל של סיידין. אע"ג שהוא קשה דמבא הוא ור' יוחנן [ב"נ פליג] סוף במה אשה: על שירי תנור

[א] בתוס' שבת דף פד ע"ב וע"ע בתוס' פסחים [illegible] ד"ה אלפסין.

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה [illegible] סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שכח סעיף [illegible]:
יא ב מיי' שם הלכה [illegible] וסמג שם טוש"ע א"ח סימן שכח סעיף [illegible]:
יב ג מיי' פכ"א מהל' [illegible] הלכה [illegible]:
יג ד מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה [illegible] סמג שם טוש"ע א"ח סימן רנב סעיף [illegible]:
יד ה מיי' פ"י מהלכות עדות הלכה [illegible] סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סימן לד סעיף [illegible]:
טו ו מיי' [illegible]:
טז ז מיי' פ"ה מהל' כלים הלכה [illegible]:
יז ח מיי' שם פט"ו הלכה [illegible]:
יח ט מיי' שם [illegible]:

◆

תוספות שאנץ (המשך)

ועדיין עושה מעשה [טפקא] מעין מלאכתו ראשונה: על כסא שנטלו שנים מחפויו זה בצד זה שרבי עקיבא מטמא. פי' כסא [כלה] שמחפויו יוצאין דתנן לעיל [illegible] החפויין ב"ה מטהרין והכא מיירי שנטלו שנים [illegible] והוי כמו שנטלו כולן [illegible] ט הוא היה אומר האב זוכה לבנו בנוי דכתיב (תהלים צ) והדרך על בניהם ובכח דכתיב (שם קיב) גבור בארץ יהיה זרעו [illegible] בעושר דכתיב (שם לז) נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. בשנים דכתיב (דברים יא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם. ובחכמה דכתיב (שם) ולמדתם אותם (לבניכם) [את בניכם] [illegible] בירושלמי דקדושין ומפרש התם בשם שזוכה לו בחמשה דברים חייב לו בחמשה דברים מאכילו משקהו מלבישו ומנעילו [illegible] ובתוספתא [illegible] ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ שנאמר קורא הדורות מראש ואע"פ שנאמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ונאמר ודור רביעי ישובו הנה [illegible]

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

א א ב ג מיי' פ"ד מהלכות טומאת מת הלכה יד:
ב ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הי"ג:
ג ה מיי' פ"ד מהלכות מעשר שני הלכה ט:
ד ו מיי' פי"ג מהל' פרה אדומה הלכה ד:
ה ז מיי' פי"א מהלכות תרומות הלכה י:

י אף הוא היה אומר חמשה דברים של י"ב חודש משפט דור המבול שנים עשר חודש משפט איוב שנים עשר חדש משפט המצריים שנים עשר חדש משפט גוג ומגוג לעתיד לבא י"ב חודש [ה]משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש שנאמר [א]והיה מדי חדש בחדשו רבי יוחנן בן נורי אומר מן הפסח ועד העצרת שנאמר [א]מדי שבת בשבתו:

פרק שלישי

כל [ג]המטמאין באהל שנחלקו והכניסן לתוך הבית רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין כיצד הנוגע בכשני חצאי זיתים מן הנבילה או נושאן ובמת הנוגע בכחצי זית [ו]וכחצי זית מאהיל עליו ומאהיל על כשני חצאי זיתים מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו ר' דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים [א]מטמאין אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית [ז][ב]טהור אמר רבי מאיר אף בזה רבי דוסא מטהר וחכמים מטמאין הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא והמשא עם האהל [ח][ג]זה הכלל כל שהוא משם אחד טמא משני שמות טהור: ב [ט]אוכל פרוד אינו מצטרף דברי ר' דוסא בן הרכינס וחכמים אומרים [י]מצטרף [יא]מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא וחכ"א [ה]אין מחללין מטבילין ידים לחטאת דברי ר' דוסא וחכמים אומרים [ו]אם נטמאו ידיו נטמא גופו: ג מעי אבטיח וקניבת ירק של תרומה רבי דוסא מתיר לזרים וחכמים [ז]אוסרין [יב]חמש רחלות

ראב"ד

שנגאלו בסוף ארבע מאות שנה לא שבו לשבת בארץ עד דורו של יהושע. וכן היה בגלות בבל לסוף שבעים נגאלו שהיא שנת שתים לדריוש אבל ירושלים לא נבנתה עד סוף שלשים ושתים לארתחשסתא כי אז נתיישבה העיר ובאותו הפרק חזר נחמיה לבבל. וכן לימות המשיח כשיגאל אותם הקב"ה לא יכנסו מיד לארץ אבל יוליך אותם למדבר העמים כנבואת יחזקאל כ': י כולן מפורש הטעם שלהם בסדר עולם פרק שלישי: ודור המבול. קראי ניהו ועוד נוסף עליהם י"א ימים ששנת החמה יתרה על שנת הלבנה: משפט איוב י"ב חדש. דכתיב (איוב ז) [ב]כן הנחלתי לי ירחי שוא ולילות עמל מנו לי מה לילות למנוי אף ירחים למנוי פירוש ירחי שוא הם ימות הקיץ שהם ארוכים כדכתיב ירח ימים ולילות עמל אלו לילות החורף שהם ארוכות כלומר אריכות הימים והלילות היה לו שוא ועמל שלא מצא בהם מרגוע. מנו לי כלומר במנינם נמסרו לו שלא חסר מהן אחת ומה לילות למנוי שלא חסרו אחת נמצא משפט איוב י"ב חדש: משפט המצריים י"ב חדש. דכתיב לקושש קש לתבן אימתי התבן מצוי שם באייר והם יצאו בניסן: משפט גוג ומגוג לעתיד לבא י"ב חדש. כלומר שלא יגנפו בבת אחת אלא ממתלת [מכאן] עד סופה י"ב חדש שיהיו נמוקים והולכין עד שיכלו דכתיב (ישעיה יח) [ג]וקץ עליו העיט וכל (חית השדה) [בהמת הארץ] עליו תחרף קיץ וחורף הרי שנה שלמה: משפט הרשעים בגיהנם י"ב חדש דכתיב והיה מדי חדש בחדשו. יבא כל בשר להשתחוות לפני מדקאמר בחדשו משמע באותו חדש עצמו כלומר מניסן לניסן או מתשרי לתשרי וקאמר יבא כל בשר להשתחוות לפני המקום ובמשפט רשעים קא מיירי דכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו' והם אותם שכפרו בעיקר ושם בידם חלול השם [יג]אבל דינם י"ב חדש: ר' יוחנן אומר מן הפסח ועד העצרת דכתיב שבת בשבתו. ומצאנו בפסח ועצרת שנקראו שבתות דכתיב וספרתם לכם ממחרת השבת דהיינו ממחרת יום טוב הראשון של פסח וכתיב עד ממחרת השבת השביעית תספרו דהיינו עצרת והאי דקאמר בשבתו מפני שיו"ט של עצרת תלוי ביו"ט של פסח משא"כ בשאר מועדים שאין תלוים זה בזה ואיידי דתנא לעיל שלשה דברים אמרו לפני רבי עקיבא ושלשה דברים אמר רבי עקיבא תנא נמי הוא היה אומר שהם דברים הרבה נכללים באחד ותנא נמי הוא היה אומר חמשה דברים וכו' דדמי לה:

פ"ג משנה זו עיקרה באהלות פרק שלישי ומביאה מקצתה במסכת חולין פרק העור והרוטב (דף קכד:) דאמר ר' יוחנן ר' דוסא ור' ישמעאל אמרו דבר אחד לאו אמר ר' דוסא אין מאהיל חוזר ומאהיל לר' ישמעאל נמי אין נוגע חוזר ונוגע הלכך עור שיש עליו שני חצאי זיתים מן הנבילה אין מטמאין במגע ואפי' נוגע בו מלפניו. וזו פירושא דמילתא הכי הוא כיון שמתחלתו לא נגע אלא בחצי זית אע"פ שחזר ונגע בחצי זית אחר והרי הוא נוגע עכשיו בשניהם וכן המאהיל על חצי זית אע"פ שחזר והאהיל על חצי זית אחר והרי הוא מאהיל עכשיו על שניהם היה ר' דוסא מטהר לפי שחצי זית הראשון לא טמאוהו בתחלה וכיון שבנגיעתו הראשונה לא טמא שוב אינו חוזר וניעור באותה נגיעה לטמא אע"פ שנצטרף עמו חצי זית אחר והא דקתני הכא הנוגע בשני חצאי זיתים מן הנבילה או נושאן דלאו דוקא במשא נמי פליג ר' דוסא ושמעינן לר' ישמעאל דמודה בשני חצאי זיתים דמטמאין במשא כדאיתא במתני' דהעור והרוטב וא"כ אמאי א"ר יוחנן ר' דוסא ור' ישמעאל אמרו דבר אחד התם בשני חצאי זיתים המחוברים בעור קאמר דכי מסיט להו בבת אחת מסיט להו על גב עור אבל הכא בשני חצאי זיתים חלוקים קאמר דהוה ליה כמגע ומה מגע אין נוגע חוזר ונוגע אף משא זה אין נושא חוזר ונושא. ואי קשיא לך הא דא"ר יוחנן התם לאו א"ר דוסא אין מאהיל חוזר ומאהיל ה"נ אין נוגע חוזר ונוגע איכא למימר משום דליכא לדמויי בהאי נגיעה דקאמר ר' דוסא דלמא בשני חצאי זיתים המחוברים בעור הוא ובנוגע מאחוריו קאמר כבר פלא דפליג אדרבי יוחנן במסכת חולין וטעמא דמילתא משום דאין שומר נעשה יד לחצי זית אבל בנוגע מלפניו דלמא יש נוגע חוזר ונוגע כדא"ר פלא התם הלכך ליכא למגמר נהא מילתא מנוגע אלא מנושא או ממאהיל וכיון דבאהל איירי מעיקרא דמילתא משו"ה גמר לה ממאהיל והא דקתני ובמת הנוגע בחצי זית ומאהיל על חצי זית וכו' דמגע ואהל מצטרפין מוקים לה במסכת חולין בטומאה רצוצה בין שני מגדלין עסקינן ואין ביניהם טפח ומאהיל ביניהם דכולה נגיעה היא וכן אהל דקתני בהאי מילתא כה"ג הוא ומש"ה כי מאהיל על חצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית אין מצטרפין דהאי [יד]דקאמר מאהיל על חצי זית כיון שהיא טומאה רצוצה ה"ל כנגיעה ואידך ה"ל אהל המסכה והוה שני שמות: אר"מ אף בזה ר' דוסא מטהר וחכמים מטמאים וכו'. קא סבר ר"מ כל מאהיל נגיעה הוא ואפי' אהל המסכה עם הנגיעה מצטרפין. ואי קשיא לך הכיא דגרסינן התם ומאן תנא דקרי לאהל נגיעה ר' יוסי הוא הוה ליה למימר בהדיא ר"מ מהכא איכא למימר משום דר' מאיר הכא אליבא דרבי דוסא וחכמים קאמר ודלמא לא סבירא ליה לדידיה ומשו"ה אייתי ליה מדר' [טו]מאיר דקאמר לנפשיה: ב עיקרה במסכת טהרות פ"ח (מ"ח) ועי"ש משקה קאמרי רבנן מצטרף דתנן אם היה משקה עומד אפילו כעין החרדל מצטרף ר' דוסא אומר אוכל פרוד אינו מצטרף פי' משקה עומד שאינו קטפרס: מחללין מעשר שני על אסימון וכו'. מביא אותה פרק הזהב: מטבילין ידים לחטאת. דברי ר' דוסא וחכ"א נטמאו ידיו נטמא גופו פירוש כגון שהכניס ידיו לבית המנוגע ובמסכת חגיגה פ"ב סתם לה כרבנן דכוליה גופיה בעי טבילה. ויש לומר דלאפי' נטמאו ידיו בהסח הדעת בעי טבילה לחטאת כדקתני התם נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה ולקדש מטבילין ולחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו הא קתני טבילה לחטאת. דומיא דנטילה לחולין ולתרומה מה התם בהסח הדעת לחודיה: ג מביא אותה בתרומות פי"א וגרסינן עלה בני מערבא אמר ר'

רמב"ם

והם דור רביעי לפי שאמר הש"י ודור רביעי ישובו הנה הוא מתחיל משעה שנכנסו מן הארץ ר"ל ירידתה למצרים כמו שנאמר ישובו הנה כאילו אמר משעה שיצאו מן הארץ הזאת עד ארבעה דורות ישובו אליה: י ר"ל השבתות הרצופות אותם שהיו שבתות ביחוסם קצתם לקצתם והוא אמרו וספרתם לכם ממחרת השבת וקרא יום ראשון של פסח שבת כמו שאתה רואה וזה שיספרו אחריו שבע שבתות המיוחסות אליו והם תשעה וארבעים יום כמו שיש מפסח ועד עצרת ואשר הצריך לזכור אלה המאמרות בכאן ואע"פ שאינם מכוונת המסכתא ואין בם עדות וכמו כן הלכות הרבה שבאו במסכתא זו ואין בהם עדות מוסף מאשר הוזכרו במקומותיהן מן המשנה הוא מה שאומר לך והוא כי כל דבר שבא במסכתא זו כולם הלכות דנו בהם במה שהעידו וזכרו בהם במה שנזכר ודנו בהם במה שדנו ביום אחד ונזכר יום אחד בעצמו והוא יום שהושיבו ר' אלעזר בן עזריה בישיבה והוא אמרם [יא]עדיות בו ביום [יב]תקנום וכן כל מה שיאמר במשנה בו ביום בשביל אותו היום הוא אומר וזה הטעם תמצא בזו המסכתא הלכות מעניינים משונים ודע זה ושמרהו:

פ"ג לפי שלמדנו שרבי דוסא אין מצטרף לפי דעתו חצי שיעור להשלים בו שיעור טומאה בטומאת מגע ובטומאת משא בין במת בין בנבילה ועוד יתבאר לך בהרבה מקומות ממסכת אהלות כי כשיאהיל האדם הוא עצמו על המת או על מה שיטמא מן המת כאהל שהוא טמא וכשיהיה האדם בבית שיש בו חצי זית מן המת ויוציא אבר מאבריו חוץ לבית ויגע בחצי זית אחר או יגע בחצי זית בקצת גופו שהוא טמא לדעת חכמים ירצה מזה שנוגע ומאהיל כפי סברתם שוה וכי אלה השני מינין משם אחד הם אחר כן אמר אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור וזה יורה כי נוגע ומאהיל אינם משם אחד וכבר ביאר הגמרא פירוש זה המחלוקת כפי פשוטו ואמר שנוגע ומאהיל שני שמות כמו שנתבאר בכאן באמרו אבל הנוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור ואולם אמר בתחלה ובמת הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית הוא כמו שאבאר והוא שתהיה תיבה על דרך משל על גבה חצי זית מן המת ותיבה שניה על גבי ראשונה ובין זו לזו פחות מטפח [יג]והוא מאהיל על אותו חצי זית אחר וכי יגע חצי זית אחר מן המת באותה תיבה העליונה הנה היא נטמאת לפי שיצטרף החצי זית שנגע בה לחצי זית שהאהילה עליו וכאילו נגע בה זית מן המת ולמה נתחייב דין זה לפי שהוא גבוה מאותו חצי זית פחות מטפח שהוא פחות משיעור אהל כמו שיתבאר במקומות ממסכת אהלות אבל אילו היה בין השתי תיבות טפח או יותר לא היתה נטמאת התיבה ואפי' לדעת חכמים לפי שנוגע ומאהיל שני שמות וזה פירוש אמרם בטומאה רצוצה בין שני מגדלין עסקינן ואין ביניהן פותח טפח שנגע חצי זית בתיבה התחתונה ויהיה חצי זית בקרקע התיבה העליונה בענין שיאהיל החצי על התיבה התחתונה וביניהן פחות מטפח הן גם כן מתטמאות על הדרך שזכרנו לפי שנחשוב הכל נגיעה לקרבן החצי זית אחר התחתונה ואין ביניהן טפח הוא מן הדבר אשר הוא האהיל בו הוא האהיל עליו אבל מאהיל באהל שלם ונוגע אינו מצטרף לדעת חכמים כמו שהמשיל באמרו אבל הנוגע בכחצי זית וכו' ורבי מאיר חולק ואומר חכמים ג"כ סוברין שאהל ונוגע מצטרפין ואין הלכה כרבי מאיר והעולה בידינו מזה שנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית טהור אא"כ אין בינו ובינו טפח שחכמים מטמאים וכן אם היה החצי הוא המאהיל ובינו ובין הדבר שהוא מאהיל עליו פחות מטפח רבי דוסא מטהר לפי שהוא אצלו נוגע ומאהיל וחכמים מטמאין לפי שהוא אצלם כמו שנגע בשני חצאי זיתים כיון שאין בינו ובין חצי זית אחר ריחוק אויר האהל שהוא אינו פחות מטפח ואין הלכה כרבי דוסא בן הרכינס בכל ועוד יתבאר פירוש הלכה זו בפרק שלישי מאהלות: ב אוכל פרוד. הוא כשאוכלים טמאים נפרדי החלקים הם נצורים במקום אחד כגון אגוזים או פסתקי או אתרוגלי כשנטמאו והיו עשוין ערימה ובאותה ערימה כביצה שהוא שיעור טומאת אוכלין ר"ל שזה השיעור מן אוכלין טמאין מטמא ואלו ר' דוסא אומר הואיל והם פרודין ואפי' בזמן שהגוף האחד מהם כביצה אינן מצטרפות לכביצה ולא יטמאו אוכלין אחרים כשנגעו בהן ואסימון. כסף שאינו מצויר ואינו עשוי מטבע והעקר אצלנו שפירות מעשר אין נפדין אלא בכסף מצויר אמר רחמנא וצרת הכסף בידך ואמרו ז"ל דבר שעליו צורה. ואמרו בידים כשנטמאו בדברים שמטמאין את הידים בלבד וישאר הגוף טהור כגון שיגע בידו אוכלין טמאין או משקין טמאין הנה הוא יטביל ידים במים ויטהרו ידיו כמו שיתבאר במסכת ידים וכבר זכרנו מזה קצת במסכת חגיגה ומותר לו להשתמש בקדשים כולן זולתי בפרה אדומה והיא הנקראת חטאת בהחלט כדאמר רחמנא חטאת היא כי כשנטמאו ידיו נטמא כל גופו וחייב לטהר וכבר נתבאר זה בחגיגה ועוד יתבאר היטב בעיקריו בפרק עשירי ממסכת פרה ור' דוסא אומר שהוא ג"כ יטביל ידיו לחטאת ולא יטמא כל גופו ואין הלכה כר' דוסא בכולם ממה שזכר: ג מעי האבטיח. הזרע והרוטב שבתוכו וקניבת ירק הקלות שחותכים ומשליכים מן הירק כשמתקנין אותו לבשל. ואמרו

תוספות שאנץ

י משפט דור המבול שנים עשר חדש. קראי ניהו ועוד הוסיף עליהם י"א ימים ששנת חמה יתירה על שנת הלבנה: משפט איוב י"ב חדש. שנאמר (איוב ז) כן הנחלתי לי ירחי שוא ולילות עמל מנו לי מה לילות למינוי אף ימים למינוי: פי' ירחי שוא ימי הקיץ שהם ארוכים ולילות עמל לילות החורף שהם ארוכות כלומר אריכות ימים ולילות היו לי לשוא ועמל ולא שקטתי בהם מנו לי במנינם נמסרו לי שלא חסרתי אחד מהם ומה לילי החורף למינוי שלא חסר מהם אחת אף ימי הקיץ למינוי: משפט המצרים י"ב חדש דכתיב (שמות ה) לקושש קש לתבן אימתי הקש מצוי באייר והם יצאו בניסן: משפט גוג ומגוג י"ב חדש שלא יגנפו בבת אחת אלא יהיו נימוקים והולכים יב"ח דכתיב (ישעיה יח) וקץ עליו (כל עוף השדה) [העיט] וכל בהמת הארץ עליו תחרף הרי קיץ וחורף. משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש שנא' (ישעי' סו) והיה מדי חדש בחדשו (ומדי שבת בשבתו) משמע מחדש לאותו חדש עצמו כגון מתשרי לתשרי או מניסן לניסן יבא כל בשר שהם נקיים מדינם שכבר קבלוהו ויהיו נקיים להשתחוות ובמשפטי רשעים איירי דכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו' כי תולעתם לא תמות הם אותם שכפרו בעיקר (ר"ה יז.) ושיש בידם חילול השם אבל שאר הרשעים דינם יב"ח: מפסח ועד עצרת שנא' מדי שבת [בשבתו] ומצינו שבתות נזכרין בין פסח לעצרת דכתי' (וספרת לך) [וספרתם לכם וגו'] שבע שבתות (שנים ומפ') [והראב"ד מפרש] בע"א מצינו פסח ועצרת שנקראו שבתות פסח דכתיב (ויקרא כג) ממחרת השבת והוא יו"ט ועצרת דכתיב (שם) עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והיינו עצרת והיינו דקאמר בשבתו שיום טוב של עצרת תלוי ביו"ט של פסח משא"כ בשאר ימים טובים:

פרק שלישי

א כל המטמאין באהל כזית מן המת או מלא תרווד רקב ורובע עצמות שנחלק כגון שמכניס לבית שני חצאי זיתים ר' דוסא בן הרכינס מטהר דאין אהלות מצטרפין דאין הבית מאהיל וחוזר ומאהיל. בספרים גרסינן כיצד הנוגע בבי חצאי זיתים מן הנבלה או נושאן ר' דוסא מטהר ותימה דבפרק העור והרוטב (דף קכה) תנן היו עליו על העור של נבלה שהופשט שני חצאי זיתים מטמאין במשא אבל לא במגע דברי רבי ישמעאל ומפרש בגמ' ר' יוחנן טעמא משום דאין נוגע וחוזר ונוגע ומפרש ר' ישמעאל ור' דוסא אמרו דבר אחד לאו (מי) א"ר דוסא אין מאהיל וחוזר ומאהיל ה"נ אין נוגע וחוזר ונוגע ומאי קאמר דבר אחד לרבי ישמעאל מטמאין במשא והדיק ר' דוסא אין מטמאין לא במגע ולא במשא וצ"ל דלאו דוקא דבר אחד דבמשא אינהו חלוקין ומ"מ קשיא טובא התם אמאי קאמר לאו (מי) אמר ר' דוסא אין מאהיל וחוזר ומאהיל לימא בהדיא לאו אמר רבי דוסא אין נוגע וחוזר ונוגע ולייתי הך דנבלה ותו ק' פתח התנא דמטמאין באהל ומפרש כיצד הנוגע בנבלה על כן במשנת כיצד נראה לי דל"ג להך דנבלה. והר"ר אברהם תירץ דשפיר אמרו דבר אחד דבמילתיה (אמר) [דאמר] ר' ישמעאל דין הוא שיטמא במשא לפי שהן מחוברין והוא נושאן באחד אבל ר' דוסא מיירי בבי חצאי זיתים מפורדים דכי היכי דאין נוגע חוזר ונוגע ה"נ אין נושא חוזר ונושא והא דלא מייתי התם מהך הנבלה (משום דאיכא לדחויי) חצאי (זה) [הר'] דוסא במחוברין לעור (דעור מבטלן) ובמגע

תוספות שאנץ (המשך)

מאחוריו דכיון דלא הוי כזית מכנים אין לו יד ולא שומר וגם במשא אין מטמאין דבטליה אגב העור כדאמר התם ר"ע אבל נוגע מלפניו דלמא (איתי) [איה] נוגע וחוזר ונוגע ולא מצי לאוכוחי דאין נוגע [וחוזר ונוגע] אלא (אך אמר) [מדאמר] אין מאהיל וחוזר ומאהיל: ובמת הנוגע בחצי זית ומאהיל על חצי זית. ר"ל בבת אחת ידו אחת נוגעת (משערה מאהלות) [והשניה מאהלת] או חצי זית מאהיל עליו כגון שתחוב בקיסם ותחוב בכותל והוא עומד תחתיו ומאהיל על חצאי זיתים או מאהיל על חצי זית וחצי זית מאהיל עליו ר' דוסא בן הרכינס מטהר דאין מאהיל וחוזר ומאהיל וכן נוגע ונוגע או נוגע ומאהיל אין מצטרפין: וחכמים מטמאין דיש נוגע וחוזר ונוגע [ונוגע] ומאהיל מצטרפין דמאהיל ונוגע הוי שם אחד ומהבא מייתי פ' העור והרוטב (דף קכה) אף אנן נמי תנינא (דהא) [דחד שמא הוא] נוגע ומאהיל: אבל הנוגע בחצי זית (וחצי זית) [ודי"א] מאהיל עליו [ועל חצי זית] או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית [טהור] דלאו חד שמא הוא נוגע ומאהיל ובפ' העור והרוטב פריך רישא לסיפא אי חד שמא הוא אמאי טהור אלא קשיא רישא ומשני א"ר זירא רישא בטומאה רצוצה בין שני מגדלים ואין ביניהם פותח טפח דכולה נגיעה הוא פי' ואפילו מאהיל למעלה מבשר המת הרבה כגון שהיו המגדלים גבוהים והטומאה למטה והוא מאהיל סמוך לראשיהם של מגדלים קרי נגיעה דכיון דטומאה רצוצה בוקעת ועולה הוי כמאן (אוליא) [דמליא] טומאה ולכך נקט בין המגדלין דאי בין שני כלים המקבלים לא מקרי רצוצה שהיה לה מקום להתפשט לצידיה והמאהיל עליו אינו טמא משום נוגע אלא שם אהל עליו ולאו דוקא נקט מגדלים היה אבנים או כל דבר שאינו מקבל טומאה אבל לעולם נוגע ומאהיל ב' שמות ולכך מטהר בסיפא וצ"ע [א]דאמאי נקט בסיפא ודבר אחר

מאהיל עליו לפלוג שמאהיל על הטומאה אבל אינה רצוצה ואין אהל ומגע מצטרפין: א"ר מאיר אף בזה ר' דוסא מטהר וחכמים מטמאין דסברי דכל מאהיל הוי נוגע ואפי' (והמשא) [והמשכה] עם הנגיעה מצטרפין ודקדק הר"ר אברהם התם דקאמר מאן תנא [דקרי]

מסורת הש"ס

משנה א) ר"ה ח. ע"ש שבת לג: ב) אהלות פ"ג מ"א חולין קכד: קכה. ג) [תוספתא הג' הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו] ד) [תוספתא הג' או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור] ה) חולין קכה. ו) [טהרות פ"ח מ"ח] ז) [תוספתא דמע"ש פ"א] ח) ב"מ מז: ט) חולין קלה. ב"ב קנ. רמב"ם י) [ברכות כח.] יא) נ"ל נשנית. יעב"ץ יב) והיה מאהילה על כו' זית וכו' כו' נ"ל ותיבת אחר נמחק. הנ"ל ראב"ד יג) [נ"ל אבל שאר רשעים דינם כו' וכן הגיה התוי"ט ע"ש ועי' תוס' חגיגה כז. ד"ה פושעי] יד) נ"ל דקא מאהיל טו) נ"ל יוסי

תורה אור

משנה א) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְיָ: (ישעיה סו, כג)

ראב"ד ב) כֵּן הָנְחַלְתִּי לִי יַרְחֵי שָׁוְא וְלֵילוֹת עָמָל מִנּוּ לִי: (איוב ז, ג)

ג) יֵעָזְבוּ יַחְדָּו לְעֵיט הָרִים וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְקָץ עָלָיו הָעַיִט וְכָל בֶּהֱמַת הָאָרֶץ עָלָיו תֶּחֱרָף: (ישעיה יח, ו)

א) ובתוס' דפולין בס שולנו ולמ ע"ש.